

Effectmeting Participatie en Cultuur

1 Korte omschrijving van het advies

Uitgebracht in januari 2007

Dit advies, gevraagd door de wethouder van Participatie en Cultuur, handelt over de relatie tussen twee gemeentelijke beleidsvelden: die van participatie en die van cultuur. Op grond van de bewoording van de vraag valt dit advies in twee grote delen uiteen: een deel dat de vraag behandelt hoe kunst en cultuur ingezet kunnen worden in het gemeentelijk beleid op het terrein van participatiebevordering en een deel dat de vraag behandelt hoe het is gesteld met de deelname van Rotterdammers aan het culturele leven zelf. De 'beweging' van cultuur naar participatie is niet dezelfde als die van participatie naar cultuur. Beide beleidsstromen kennen hun eigenaardigheden en bijzonderheden. Toch laat het advies zien, dat bepaalde praktijken, voorzieningen en instellingen beide bewegingen kunnen ondersteunen.

De opbouw van het advies is als volgt. In hoofdstuk 1 wordt de adviesaanvraag van de wethouder weergegeven. Ook wordt ingegaan op de centrale begrippen van dit advies: kunst, cultuur en participatie. Aangegeven wordt dat deze begrippen van elkaar verschillen, dat cultuur en participatie niet zomaar samenvallen en dat beide domeinen of beleidsvelden enkele wezenlijke verschillen kennen. Dit is een wat theoretisch hoofdstuk dat ook ingaat op het veel besproken begrip autonomie van de kunst.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de mogelijkheden die er in een op participatie gericht beleid bestaan om kunst en cultuur in te zetten, min of meer als middel. Na een beschrijving van wat er op dit terrein in Rotterdam zoal gebeurt formuleert het advies enkele conclusies. In hoofdstuk 3 gaat het om de deelname van Rotterdammers aan het culturele leven. Hieronder verstaat men in Nederland ook wel het vraagstuk van de 'sociale spreiding' van kunst en cultuur. Er wordt een korte omschrijving gegeven van dit vraagstuk en in het hoofdstuk worden enkele aanbevelingen geformuleerd om participatie in het culturele leven te bevorderen. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op cultuureducatie en wordt de stelling verdedigd dat cultuureducatie het middel bij uitstek is om beide werelden, die van participatie en die van cultuur, bij elkaar te brengen. In het laatste hoofdstuk worden ten slotte de conclusies en aanbevelingen nog eens op een rijtje gezet. Twee bijlagen maken dit advies compleet en omvangrijk.

2 Gang door het gemeentelijk apparaat

Op dit moment is het advies nog niet besproken in een vergadering van het college van Burgermeester en Wethouders en/of de raadscommissies voor cultuur en voor participatie. Onbekend is ook de stand van zaken van de ambtelijke behandeling.

3 Waarneembare effecten

Het advies is voor de Raad zelf aanleiding geweest om twee onderdelen daaruit nader uit te werken in vervolgadvisen, te weten de positie van de amateuristische kunstbeoefening en de relatie tussen de cultuursector en het vrijwilligerswerk. Deze beide adviezen zullen in het najaar van 2007 worden uitgebracht.

In de Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2009 - 2012 hebben Burgemeester en Wethouders cultuurparticipatie uitgeroepen tot een van de drie prioriteiten van

of peilers onder het cultuurbeleid voor de volgende cultuurplanperiode. In de vier pagina's die aan dit onderwerp zijn gewijd blijkt dat veel ideeën en voorstellen van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur zijn overgenomen. Er zijn ook enkele verschillen te constateren (zo is het College aanmerkelijk positiever over het functioneren van het Actieprogramma Cultuurbereik dan de Raad), maar op hoofdlijnen en in verschillende uitwerkingen blijkt het advies in vruchtbare aarde te zijn gevallen.

4 Beoordeling

Gelet op de Uitgangspuntennota van het College voor de volgende cultuurplanperiode is cultuurparticipatie een belangrijk onderwerp dat stevig in het gemeentelijk beleid zal worden verankerd. Daarbij valt op, dat de ideeën van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en van het College goed sporen. In de opzet van het thans aangekondigde nieuwe collegeprogramma voor cultuurparticipatie zal het advies van de Raad ongetwijfeld opnieuw aan de orde komen. Ook de Raad zelf zal te zijner tijd bij de vormgeving van dit programma een adviserende rol willen spelen.

5 Vervolgstappen

Op deze materie wordt teruggekomen in enkele vervolgadvisen en bij de advisering over de opzet van een nieuw gemeentelijk programma cultuurbereik, zoals aangekondigd in de Uitgangspuntennota. Ook leent het onderwerp van het advies zich goed voor artikelen in vakbladen.

Aanvullingen december 2010

Nadat de 'Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2009 - 2012' door het gemeentebestuur van Rotterdam was vastgesteld hebben een groot aantal culturele instellingen een aanvraag ingediend om opgenomen te worden in het cultuurplan voor de periode 2009 tot en met 2012. In het advies dat door de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur eind april 2008 over deze aanvragen is uitgebracht werden de beleidsplannen van de instellingen, conform de gemeentelijke prioriteit voor cultuurparticipatie, onder meer getoetst aan het aspect van participatie. De adviezen die de Raad toen over plm. 140 instellingen heeft uitgebracht zijn elders op de website van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur te lezen. Vervolgens heeft het gemeentebestuur van Rotterdam eind 2008 het cultuurplan 2009 - 2012 vastgesteld.

Eind 2008 heeft de Gemeenteraad ook een Fonds Cultuurparticipatie in het leven geroepen, een fonds dat als voortzetting van het Actieplan Cultuurbereik kan worden gezien. Uitgangspunten en werkwijze van dit fonds liggen vast in de gemeentelijke nota 'Meer Rotterdammers doen mee(r) aan cultuur; het Rotterdamse Programma Cultuurbereik 2009 - 2012' van 16 december 2008. Deze uitgangspunten komen goed overeen met de voorstellen van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur. Het fonds biedt mogelijkheden tot ondersteuning van activiteiten op het vlak van cultuureducatie, vrijetijdskunst, volkscultuur en vrijwilligerswerk. Het fonds wordt beheerd door de dienst Kunst en Cultuur van de gemeente Rotterdam. Uitgangspunten voor het aanvragen van subsidies ten laste van dit fonds zijn te vinden op de website van deze dienst.

Bij de vaststelling van het cultuurplan was bijzondere aandacht voor het functioneren van de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam, die een centrale

rol speelt in het cultuurparticipatieve netwerk van Rotterdam. Op grond van het advies van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur werd een uitvoerige visitatie van deze instelling door het gemeentebestuur afgekondigd. De resultaten daarvan zijn later verwerkt in de subsidiebeschikkingen betreffende deze instelling.

Daarnaast bevatten de tweejaarlijkse statische onderzoeken van het gemeentelijk onderzoeksbureau COS veel gegevens over cultuurparticipatie. Uit het laatst gepubliceerde vrijetijdsonderzoek blijkt niet van een opmerkelijke stijging of daling in de mate van cultuurparticipatie van de Rotterdamse bevolking.

Een opvallende omissie in het advies Participatie en Cultuur van de Raad is het ontbreken van gedachten over de manier waarop burgers in de stad kunnen participeren in de vormgeving van het cultuurbeleid. Mede door het aannemen van een motie door de Gemeenteraad bij het vaststellen van voornoemd cultuurplan, een motie die vraagt om burgerparticipatie in het cultuurplanproces, heeft de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur over deze kwestie een nader advies uitgebracht: *Burgerparticipatie in het cultuurplanproces*, april 2010. Dit advies is eveneens elders op de website van de Raad te vinden.

De afgelopen jaren is gebleken, dat de inzet van cultuurscouts in de deelgemeenten van Rotterdam bijdraagt aan het toegankelijk maken van kunst en cultuur. Mede door hun inzet zijn in verschillende wijken en deelgemeenten van de stad initiatieven ontstaan om de cultureel actieve bewoners beter te organiseren. Dat leidt niet direct tot een substantieel groter aantal cultuurparticipanten, wel tot meer kennis van burgers over de mogelijkheden en een betere samenwerking tussen de wijkgerichte culturele organisaties. Een daadwerkelijke verbetering van de participatiecijfers is ten principale echter eerder afhankelijk van een betere scholingsgraad en sociale stijging van de bevolking dan van interventies uit de hoek van de cultuursector.